

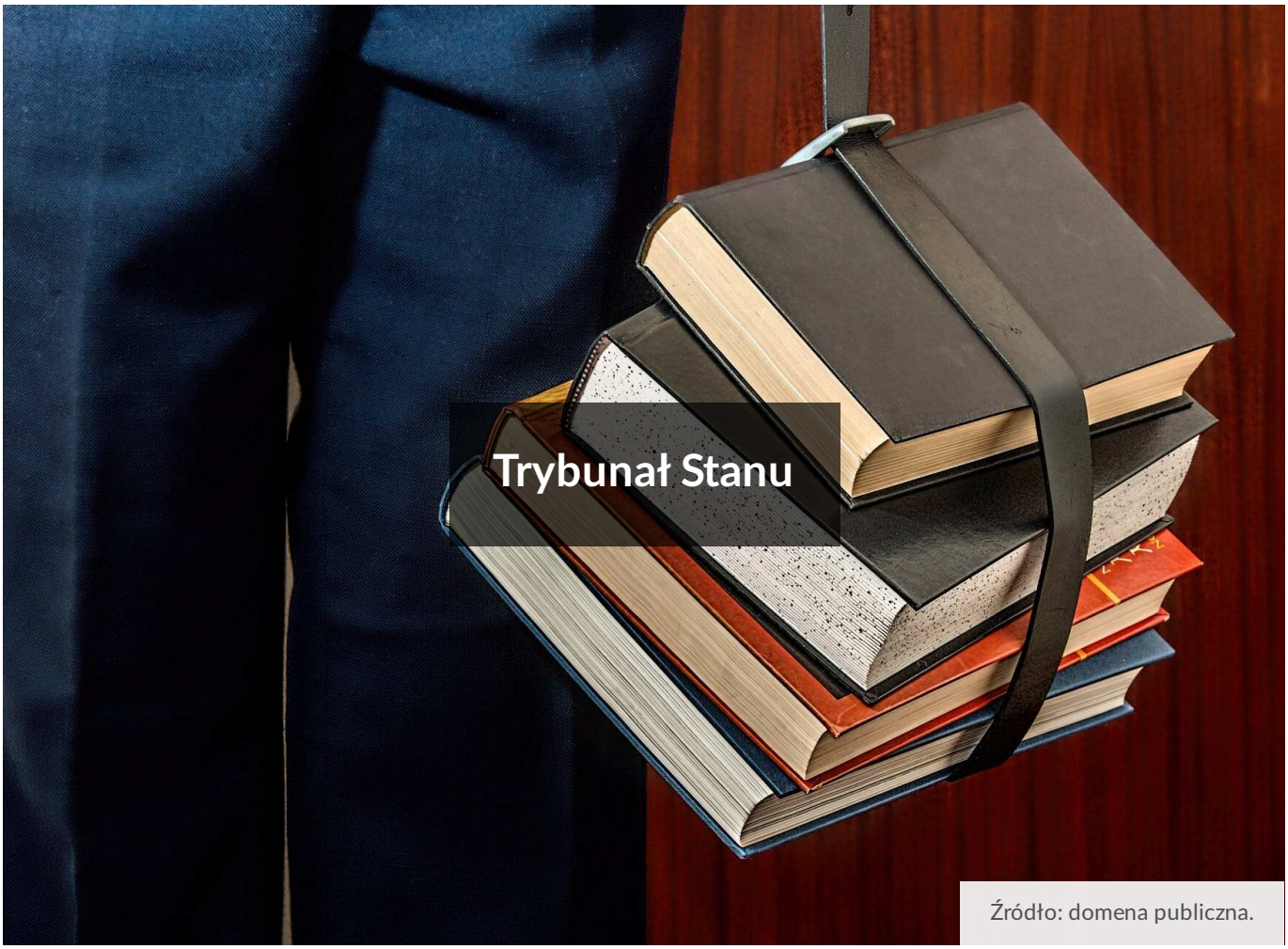
Trybunał Stanu

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Film
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: *Słownik języka polskiego PWN: Trybunał Stanu*, dostępny w internecie: sjp.pwn.pl [dostęp 4.12.2020 r.].
- Źródło: Tadeusz Stasiuk, *Wąsacz przed Trybunałem Stanu – druga sprawa w historii TS*, 23.11.2016 r., dostępny w internecie: pb.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

- Źródło: *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2001 r. P 12/00*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 7.07.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Republiki Macedonii z 17 listopada 1991 r. z późniejszymi zmianami z 6 stycznia 1992 r.*, tłum. Teresa Wójcik, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 7.07.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii **„Repetytorium”**.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu Trybunału Stanu oraz na pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz zakres odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu i wskażesz podmioty podlegające tej odpowiedzialności.
- Przeanalizujesz przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu.
- Prześledzisz sposób powołania Trybunału Stanu.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących Trybunału Stanu.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Dla zainteresowanych

Trybunał Stanu – kompetencje

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Trybunał Stanu

Trybunał Stanu (TS) jest niezależnym organem władzy sądowniczej. Orzeka on o odpowiedzialności za naruszenie konstytucji lub ustawy, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie urzędowania osób sprawujących najwyższe urzędy w państwie, a także w sprawie odpowiedzialności karnej niektórych najwyższych urzędników. W określonych sytuacjach odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu ponoszą również posłowie i senatorowie.

Zakres odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu	Podmiot podlegający odpowiedzialności

Zakres odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu	Podmiot podlegający odpowiedzialności
• za naruszenie konstytucji lub ustawy w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania – jest to tzw. delikt konstytucyjny;	• Prezydent RP; • Prezes Rady Ministrów; • członkowie Rady Ministrów oraz osoby, którym Prezes Rady Ministrów powierzył kierowanie ministerstwem; • Prezes NBP; • Prezes NIK; • członkowie KRRiT; • Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych;
• za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na osiąganiu korzyści ze Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego; • za naruszenie zakazu nabywania majątku ze Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego;	• posłowie i senatorowie;
• za naruszenie prawa (popełnienie przestępstwa);	• Prezydent RP; • Marszałek Sejmu RP; i Marszałek Senatu RP, jeśli zastępują Prezydenta RP w wykonywaniu obowiązków;
• za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem, jeżeli w uchwale sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej tych osób łączne pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej uznano za celowe.	• członkowie Rady Ministrów.

Podmiot podlegający odpowiedzialności	Inicjatywa zgłoszenia wstępnego wniosku przysługuje	Organ podejmujący decyzję o postawieniu przed Trybunałem Stanu – tryb postępowania
• Prezydent RP (Marszałek Sejmu RP i Marszałek Senatu RP pełniący w zastępstwie obowiązki);	• 1/4 pełnego składu Zgromadzenia Narodowego;	• Zgromadzenie Narodowe, uchwałą przyjętą większością 2/3 głosów ustawowej liczby członków;
• Prezes Rady Ministrów; • członkowie Rady Ministrów;	• Prezydentowi Rzeczpospolitej; • 1/4 członków Sejmu RP;	• sejm; większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów;
• członkowie Rady Ministrów; • posłowie i senatorowie;	• Marszałkowi Sejmu RP lub odpowiednio Marszałkowi Senatu RP;	• sejm lub odpowiednio senat, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub odpowiednio senatorów;
• Prezes NBP; • Prezes NIK; • członkowie KRRiT; • Naczelny dowódca sił zbrojnych.	• Prezydentowi RP; • 1/4 składu Sejmu RP; • poselskiej komisji śledczej.	• sejm, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu

Postępowanie przed Trybunałem Stanu przebiega w kilku etapach.

Orzeczenia Trybunału Stanu

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Skład i sposób powołania Trybunału Stanu

W Trybunale Stanu zasiadają: przewodniczący, dwóch zastępców i 16 członków. Przewodniczącym Trybunału Stanu jest z urzędu pierwszy prezes Sądu Najwyższego (powoływany przez Prezydenta RP). Pozostali członkowie wybierani są przez Sejm RP na pierwszym po wyborach posiedzeniu tej izby spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji sejmu; z ich grona wybierani są również zastępcy.

Słownik

delikt konstytucyjny

naruszenie konstytucji lub ustawy przez czyn niewyczerpujący znamion przestępstwa w związku z zajmowanym stanowiskiem; dotyczy wąskiej grupy osób pełniących najważniejsze urzędy państwowe

NBP

Narodowy Bank Polski

NIK

Najwyższa Izba Kontroli

odpowiedzialność konstytucyjna

ustanowione z reguły przez konstytucję konsekwencje, które można zastosować wobec osób zajmujących wysokie stanowiska w państwie, jeśli te osoby podczas wykonywania swoich funkcji naruszyły konstytucję lub inne ustawy

Zgromadzenie Narodowe

organ konstytucyjny składający się z posłów i senatorów obradujących wspólnie w określonych w konstytucji przypadkach

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj ćwiczenie.

Film dostępny pod adresem https://zpe.gov.pl/a/DpJ2bJjc7

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału *Odpowiedzialność władzy*.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, jaki rodzaj odpowiedzialności ponosi minister rolnictwa i rozwoju wsi oraz podaj przykłady, kiedy może być do niej pociągnięty.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.
Do pociągnięcia Prezydenta RP do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu niezbędna jest uchwała...

- sejmu; podjęta większością co najmniej 2/3 głosów.
- sejmu, podjęta bezwzględną większością głosów co najmniej 2/3 głosów; i senatu.
- Zgromadzenia Narodowego; podjęta większością co najmniej 2/3 ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

> **Słownik języka polskiego PWN: Trybunał Stanu**
> specjalny organ sądowy rozpatrujący zarzuty przeciw prezydentowi i członkom rządu w przypadku oskarżenia ich przez parlament o działalność sprzeczną z konstytucją
>
> Źródło: *Słownik języka polskiego PWN: Trybunał Stanu*, dostępny w internecie: sjp.pwn.pl [dostęp 4.12.2020 r.].

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Konstytucja Republiki Macedonii z 17 listopada 1991 r. z późniejszymi zmianami z 6 stycznia 1992 r.

Artykuł 110

Trybunał Konstytucyjny Republiki Macedonii:
- orzeka o zgodności ustaw z Konstytucją;
- orzeka o zgodności układów zbiorowych i innych przepisów z Konstytucją i ustawami; (...)
- rozsądza spory kompetencyjne między organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej;
- rozsądza spory kompetencyjne między organami Republiki a jednostkami samorządu terytorialnego;
- orzeka o odpowiedzialności Prezydenta Republiki;
- orzeka o zgodności z Konstytucją programów i statutów partii politycznych oraz stowarzyszeń obywateli i
- orzeka w innych sprawach określonych w Konstytucji.

Źródło: *Konstytucja Republiki Macedonii z 17 listopada 1991 r. z późniejszymi zmianami z 6 stycznia 1992 r.*, tłum. Teresa Wójcik, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2001 r. P 12/00

W kontekście (...) rozumienia zasady równości nie da się w żaden sposób obronić tezy, że członkowie Rady Ministrów stanowią taką klasę podmiotów, która charakteryzuje się cechą nakazującą ich różne traktowanie na gruncie prawa karnego materialnego i formalnego niż pozostały ogół obywateli. Przyjęcie bowiem takiej tezy musiałoby prowadzić do wniosku, że w Rzeczypospolitej Polskiej istnieje pewien krąg obywateli (chciałoby się powiedzieć: stan), który w pewnych sytuacjach i tylko z tego powodu, że stanowi ten krąg, stawałby ponad prawem. O ile szczególna i wyłączna kognicja Trybunału Stanu w odniesieniu do Prezydenta i w zakresie jego odpowiedzialności karnej usprawiedliwiona jest dostatecznie jego pozycją ustrojową pierwszej osoby w państwie, to nie można uznać, by ze względu na pozycję ustrojową członków Rady Ministrów istniały przesłanki do identycznego zakreślenia kognicji Trybunału Stanu w stosunku do nich. Wręcz przeciwnie – takich przesłanek ustrojowych dostrzec się nie da.

Źródło: *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2001 r. P 12/00*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Tadeusz Stasiuk

Wąsacz przed Trybunałem Stanu – druga sprawa w historii TS

Uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności przed TS Sejm podejmuje w przypadku premiera, ministrów i innych osób większością 3/5 ustawowej liczby posłów. W przypadku prezydenta – Zgromadzenie Narodowe większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków ZN.

Źródło: Tadeusz Stasiuk, *Wąsacz przed Trybunałem Stanu – druga sprawa w historii TS*, 23.11.2016 r., dostępny w internecie: pb.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 199

1. Trybunał Stanu składa się z przewodniczącego, 2 zastępców przewodniczącego i 16 członków wybieranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu. Zastępcy przewodniczącego Trybunału oraz co najmniej połowa członków Trybunału Stanu powinni mieć kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego.

2. Przewodniczącym Trybunału Stanu jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autorka: Justyna Szymańska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Trybunał Stanu

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

11) przedstawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu i prokuratury w Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnia znaczenie tych instytucji dla funkcjonowania państwa prawa.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje zakres odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu i wskazuje podmioty podlegające tej odpowiedzialności;
- analizuje przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu;
- wyjaśnia sposób powołania Trybunału Stanu;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących Trybunału Stanu;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji:

Przed lekcją

1. Uczniowie mają za zadanie poszukać w zasobach internetu informacji o wnioskach o postawienie przed Trybunałem Stanu osób sprawujących najwyższe urzędy w Polsce (kogo dotyczył wniosek, z jakiego powodu został złożony, jak zakończyła się sprawa).

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu „Trybunał Stanu" i celów zajęć.

2. Uczniowie zgłaszają swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Wybrana lub chętna osoba zapisuje je na tablicy.

Faza realizacyjna

1. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Podsumowanie":

- zakres odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu;
- kto ma inicjatywę zgłoszenia wstępnego wniosku, wobec kogo, jaki organ podejmuje decyzję o postawieniu przed Trybunałem Stanu i w jakim trybie;
- przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności prawnej przed Trybunałem Stanu;
- sposób powołania Trybunału Stanu oraz jego aktualny skład.

Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów referują przydzielone zagadnienia. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.

2. Następnie uczniowie wspólnie analizują konsekwencje orzeczeń TS zawarte na widżecie interaktywnym.

3. Uczniowie zapoznają się z multimedium w sekcji „Film". Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie wykonują ćwiczenie dołączone do materiału. Wspólnie omawiają odpowiedzi.

4. Chętne/wybrane osoby przedstawiają wyszukane przed lekcją przykłady wniosków o postawienie przed Trybunałem Stanu. Zespół klasowy dyskutuje o powodach składania wniosków i o tym, jak zakończyła się każda z tych spraw: czy dana osoba stanęła przed Trybunałem Stanu, czy nie i dlaczego. Na zakończenie chętna/wybrana osoba dokonuje podsumowania.

5. Uczniowie dzielą się na 4-osobowe grupy i rozwiązują na czas zadania z sekcji „Sprawdź się", od najłatwiejszych do najtrudniejszych. Grupa, która poprawnie rozwiąże zadania jako pierwsza, wygrywa i może zostać nagrodzona ocenami za aktywność.

Faza podsumowująca

1. W ramach podsumowania uczniowie odpowiadają na pytania, które postawili na początku lekcji.

Praca domowa:

Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl.

Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu, sejm.gov.pl.

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 6 lipca 1982 r. w sprawie regulaminu czynności Trybunału Stanu, sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimedium z sekcji „Film", aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.